

Oponentský posudek diplomové práce Bc. Barbory Gardelkové

Konceptualizace emocí v českém znakovém jazyce (na příkladu hněvu)

Diplomová práce Barbory Gardelkové se zabývá zajímavým a v českém znakovém jazyce dosud takto neprozkoumaným tématem. Práce přináší zajímavé výsledky a je inspirativní i po stránce metodologické.

V teoretické části autorka shrnuje poznatky ze všech relevantních oblastí, vedle literatury lingvistické poskytuje i základní informace o emocích. Přestože jde v některých případech o témata dosti obecná a komplexní, autorce se podařilo výklad udržet v přiměřeném rozsahu a vhodně zaměřený k tématu práce. Tato část textu ukazuje, že autorka na odpovídající úrovni zvládá práci s odbornou literaturou a dalšími zdroji.

Vlastní autorčin výzkum byl dobře rozmyšlen a pečlivě proveden. Je třeba ocenit jak dobře připravený „design“ výzkumu (mj. výběr vizuálních podnětů, pilotní výzkum, snahu o rozmanitý vzorek respondentů, zapojení vícera konzultantů), tak pečlivou analýzu. Výzkum musel být dosti pracný. Rozhodnutí zaměřit se na vybrané znaky se s ohledem na možnosti diplomové práce jeví jako vhodné, oceňuji i kapitoly věnované znakům, které se ve zkoumaném materiálu objevily, a přestože přímo neoznačují hněv, jistým způsobem s vyjádřením dané emoce souvisejí.

Výsledky předložené práce jsou rozhodně zajímavé. Výklad obsahuje řadu podnětných poznatků o metaforách a metonymiích ve zkoumaném materiálu, a to jak o metaforách a metonymiích hněvu a o idealizovaném modelu hněvu v českém znakovém jazyce, tak o obecnějším fungování metafor a metonymií ve znakovém jazyce. Za pozornost stojí i srovnání českého znakového jazyka a jazyků mluvených, u něž se můžeme ptát, čím vším mohou být shody a odlišnosti ovlivněny. Vedle tohoto jádra práce je však v textu obsaženo i množství cenných informací dalších (získaných často od konzultantů, kteří nabízejí mj. další pohled na daný jev), např. různé informace o možných ovlivňujících věkových, regionálních a jiných faktorech. Práce může být inspirací i pro výzkumy projevů v jazyce mluveném, především pro výzkumy usouvztažňující mluvený jazyk a gesta (zajímavá je mj. jistá podobnost s výzkumy gest v kognitivně orientovaných pracích např. A. Cienkiho, E. Mittelbergové či E. Sweetserové). Výzkum (podobně jako další podobné analýzy) také ukazuje, že stanovení hranice mezi metaforou a metonymií není snadné (a někdy by zřejmě bylo možné rozhodnout i jinak), oceňuji však, že autorka usiluje o systematickosti a jednotnosti. Autorka se dobře vypořádala i s možnou vícero metaforicko-metonymickou motivací analyzovaného

materiálu, soustředění na formu znaků a jednotlivé parametry se ukazuje jako rozhodně nosné.

Text diplomové práce je přehledně strukturován, výklad je logicky uspořádaný. Občas se objevují jisté formulační nedostatky (např. kolísání či nejasné vymezení termínů jako metafora konceptuální, metafora pojmová; schéma představové, schéma konceptuální; konceptualizace, poznání, kognitivita, výklad světa, pojetí světa; emoce, city, pocity; lidový, naivní; střídání přechýlených a nepřechýlených forem typu Taub, Taubová, Mikołajczuk, Mikołajczuková; občasné méně srozumitelné formulace typu „... že významy pojmů smyslového vnímání se v mnoha jazycích prolínají do takových jazykových vyjádření, která...“ s. 10; zmínka o „grafickém“ znázornění metafor např. na s. 82; titul části 5.1.2 „Výrazy sémanticky příbuzné pojmové oblasti hněvu“ aj.), celkově však jazyková stránka práce odpovídá požadavkům. Informace o respondentech a průběhu výzkumu z přílohy 2 mohly být uvedeny přímo v textu práce a mohly být doplněny ještě údaje o pohlaví respondentů. Vzhledem k tomu, že respondenti byli nahráváni a nahraná videa jsou u práce přiložena, bylo by bývalo lepší mít od respondentů informovaný souhlas písemně. U respondentů R2-4 by bylo dobré uvést, zda jsou dospělí; pokud nejsou, k jejich účasti ve výzkumu by měli dát souhlas zákonní zástupci. Nedomnívám se však, že by za těmito nedostatky byl nějaký špatný úmysl.

Pokud jde o otázky k diplomové práci, zajímalo by mne, zda autorka pozorovala ve svém výzkumu nějaké rozdíly v komunikaci o hněvu mezi muži a ženami a zda očekává, že by se vyjadřování respondentů mohlo lišit, pokud by nereprodukovali shlédnutý materiál, ale hovořili o vlastním prožitku hněvu.

Práce Bc. Barbory Gardelkové splňuje požadavky kladené na práce diplomové, **doporučuji** ji k obhajobě. Navrhuji hodnocení výborně.

Praha 29. 5. 2017

doc. PhDr. Lucie Saicová Římalová, Ph.D.